

«ریه مشهد» و زخمی که عمیق تر نشد

نگاهی به ۳ دهه کوه خواری و ساخت و سازهای غیر مجاز در ارتفاعات جنوب مشهد

که پس از تذکر رهبر انقلاب و ورود دستگاه های نظارتی، اکنون جلوی تخریب بیشتر آن گرفته شده است

اما از حدود نیمه دوم دهه ۸۰ به مرور ساخت و سازهای پراکنده ای در ارتفاعات با شیب ۴۵ در صد آغاز شد. در تصرف ارتفاعات جنوبی مشهد، علاوه بر زمین خواران سودجو، متأسفانه ردپای برخی نهادها نیز دیده می شود. (البته موضوع فعالیت های عمرانی در ارتفاعات جنوب از سال ۷۶ مطرح شده بود، جایی که بنا شده به موازات کمربند شمالی در این ارتفاعات کمربند جنوبی احداث شود که در ادامه به سرنوشت این کمربند خواهیم پرداخت.)

می کنند. «این بخشی از بیانات رهبر معظم انقلاب در اسفندماه ۱۳۹۳ است که بعد از بازدید از ارتفاعات جنوب مشهد ایراد فرمودند و حجت را بر همه تمام کردند و نظرشان را به صراحت درباره ساخت و ساز در این محدوده اعلام کردند. کوه خواری پدیده تازه ای در مشهد نیست. ارتفاعات جنوبی مشهد محدوده ای را از منطقه طرق تا وکیل آباد برمی گیرد. این منطقه تا چند سال پیش یکی از بکرترین و پاک ترین مناطق شهر شناخته می شد و کارشناسان آن را ریه مشهد می نامیدند.

مشهد- شهر ما- من رقم دیدم طرف ارتفاعات جنوب شهر که در واقع مرکز تنفس شهر است، دارن دافرا دی آن بالا خانه می سازند، هتل می سازند، ساختمان های چند طبقه می سازند؛ این ها بد است، این ها غلط است؛ جرم بداندید این ها را. یکی از کارهای اساسی «جرم انگاری» در قانون است؛ این ها را باید جرم دانست در قانون و این کسانی که این کارها می کنند تعقیب قضایی کرد. صرف این که بروند قلع بناب کنند، کافی نیست؛ که آن راهم متأسفانه در مواردی نمی کنند، کوتاهی

مسعود حمیدی/ وقتی سال ۷۶ پروژه کمربند جنوبی کلید خورد، ارتفاعات جنوبی مشهد بکر و دست نخورده بودند اما رفتنه کوه خواری و ساخت و سازهای غیر مجاز خنجر به ریه تنفسی مشهد زدند تا این که با ورود دستور صریح رهبر معظم انقلاب در سال ۹۳ به غم مقاومت های چندساله کمربند جنوبی مشهد به «کوه پارک» تبدیل شد تا جلوی عفونت ریه تنفسی مشهد گرفته شود. هرچند هنوز مقاومت هایی در گوشه و کنار برای دست اندازی به این تنفسگاه وجود دارد. «در

ورود روزنامه خراسان از سال ۸۷

به پرونده ارتفاعات جنوب

البته مسئولان قضایی و استانی به مسئله کوه خواری در ارتفاعات جنوب مشهد ورود کرده بودند و اقداماتی هم شده بود و سابقه گزارش های روزنامه خراسان درباره ارتفاعات جنوب به سال ۱۳۸۷ بازمی گردد که منجر به ورود دادستانی (قاضی صادقی) به این موضوع شده بود. وی به شهردار وقت مشهد دستور داد تا اراضی این منطقه را سامان دهدی کند. راهو شهرسازی استان از تشکیل ۵۸ پرونده تصرف غیرقانونی خبر داده بود اما ساخت و ساز تا سال ۹۳ همچنان ادامه داشت و گزارش های میدانی روزنامه خراسان این واقعیت را بر ملا کرده بود. اما ساخت و ساز و کوه خواری همچنان ادامه داشت و حتی صدای انفجارهای پیاپی در ارتفاعات هاشمیه مردم را نگران کرده بود. دی ۹۳ با دستور استاندارد وقت و شورای قضایی استان، ساخت و ساز در ارتفاعات جنوب مشهد ممنوع اعلام شد. بعد از بیانات صریح رهبر معظم انقلاب در اسفند ۹۳، در اردیبهشت ۹۴ سید ابراهیم ربیسی دادستان وقت کشور از شناسایی و برخورد با کوه خواری و تصرف هادر ارتفاعات جنوب مشهد خبر داده بود. حدود ۱۳ هکتار از این اراضی در اختیار کارکنان استانداری خراسان رضوی قرار گرفته بود، برخی نهادها و دستگاه های بخشی از این اراضی را در اختیار داشتند، بر خورد ها شروع شده و استاندار وقت نیز اعلام کرده بود در برخورد با کوه خواری ها هیچ کس ترسی نداردیم.

اوج پرونده به دفتر مقام معظم رهبری

تیرماه ۹۴ وزارت راه و شهرسازی اعلام کرد پرونده ارتفاعات جنوب مشهد به دفتر رهبر معظم انقلاب ارجاع شده است. پیروان معاون وزیر و دبیر شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در نامه ای به استاندار و رئیس شورای برنامه ریزی و توسعه استان خراسان رضوی، با ابلاغ مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری اعلام کرد: «این شورای پی مطالبه مقام معظم رهبری و پیرو تکلیف مصوبه مورخ ۲۵ اسفند پار سال و پس از بررسی گزارش ساخت و سازهای صورت گرفته در ارتفاعات جنوب شهر مشهد، ضمن تقدیر از اقدامات اخیر مقامات استانی و شهرداری مشهد به منظور حفظ این محدوده، این موارد را مصوب کرد: ۱- اوج گزارش به دفتر رهبر معظم انقلاب اسلامی برای رسیدگی به متصرفات موجود در این محدوده و تثبیت کاربری فضای سبز. ۲- تهیه طرح یکپارچه احداث کمربند سبز در خارج از محدوده شهر مشهد حداکثر تا مدت سه ماه و ارائه به شورای عالی پس از طی مراحل استانی با تأکید بر ارتفاعات جنوب شهر، تأیید مصوبات مورخ ۲۰ اردیبهشت و سوم دهم خرداد ۹۴ کمیسیون ماده ۵ مبنی بر تحدید و تعدیل سطوح ساخت و ساز و توسعه و غلبه میزان فضای باز و سبز و تثبیت عناصر طبیعی و ارتفاعات، اوج پرونده های دارای تخلف به مراجع ذیصلاح (ماده ۱۰۰ و...)».

عکس پایگاه اطلاع رسانی شهرداری مشهد

آحاد مردم از فضای تفریحی ارتفاعات جنوب مشهد خبر داد و گفت: به منظور دسترسی بهتر مردم به ارتفاعات جنوب مشهد و بهره مندی از فضاهای سبز ایجاد شده توسط دستگاه های مسئول به ویژه شهرداری مشهد، تمهیداتی در این زمینه در ستاد تدبیر استان به تصویب رسید.

قاضی صادقی خبر داد: «در جلسه اخیر ستاد تدبیر استان با حضور مسئولان استانی، مصوب شد که به منظور سهولت دسترسی مردم به فضای سبز گسترده ایجاد شده در ارتفاعات جنوب و به ویژه در محدوده بوستان خورشید و قله زو، از زیرساخت های پروژه کمربند جنوبی مشهد حداقل صابر تا نخل بهره برداری شود». وی افزود: با توجه به این که در زمینه اجرای پروژه کمربند جنوبی مشهد، قسمت هایی از کوه های جنوب گذاشتن و بهره برداری نکردن از این زیرساخت ها نیز هدر رفت اموال عمومی را به دنبال داشت، در جلسه ستاد تدبیر استان در بهمن ماه سال گذشته و در راستای مصوبه شورای حفظ حقوق بیت المال استان که در اسفندماه ۹۶ در خصوص تغییر کاربری کمربند جنوبی تصمیم گیری شده بود، مقرر شد بخشی از این پروژه، به منظور ایجاد مسیری مناسب تر برای بهره مندی مردم از ارتفاعات جنوب مشهد استفاده شود. اما ماجرا به این جا ختم نشد و اعتراضات سمن های زیست محیطی درباره برخی فعالیت های عمرانی در این مسیر ادامه داشت تا این که خردادماه دادستانی مرکز استان در نشست با سمن ها مجدداً تأکید کرد فعالیت های انجام شده در کمربند جنوبی منافاتی با مصوبات ستاد تدبیر استان ندارد. قاضی صادقی در آن نشست تصریح کرد: یکی از نمایندگان مشهد بارسانه های مختلف، مصاحبه هایی درباره تخلفات در این صه انجام داد ولی بنده شخصاً از این کمربندی بازدید کردم و آن چه این نماینده ادعا کرده بود که اقدامات کنونی با هدف تکمیل کمربند جنوبی است، بنده چنین چیزی ندیدم و طبق نظارت های ما و گزارش هایی که از مجری این عرصه دریافت می شود، تناقضی با مصوبات ستاد تدبیر وجود ندارد.

بود هرچا راه زده می شود ساخت و ساز غیر مجاز هم ایجاد می شود. دادستان عمومی و انقلاب مرکز استان به تخلفات پروژه آبادگران در ارتفاعات جنوبی مشهد اشاره کرده و معتقد بود کمربند جنوبی زمینه ساز ساخت و سازهای غیر مجاز خواهد شد اما مقدوری معاون عمرانی استانداری خراسان رضوی شهر یوم راه ۹۷ اعلام کرد: این پروژه (کمربند جنوبی) هیچ مشکل زیست محیطی ندارد و توضیحات لازم به دادستانی کل کشور ارسال شده است.

سبزسازی کمربند جنوبی

فروردین ۹۸ کلایی شهردار مشهد بر صیانت از ارتفاعات جنوبی مشهد تأکید و اعلام کرد مردم باید این منطقه را به تفرجگاه تبدیل کنند. کلایی به خراسان رضوی گفته بود: «مسیر کمربندی جنوبی هم در طرح اولیه به صورت مسیری که با شهر اتصالات متعددی دارد، طراحی شده بود که به نظر دغدغه هایی از سمت دوستان در طبیعت و محیط زیست در این زمینه مطرح شد که در ست هم بود. بنا بر این شد که مسیر کمربندی جنوبی را به عنوان یک مسیر سریع طراحی کنیم یعنی از ابتدای کار در فاز اول که شهرک طالقانی است، مایک مسیر سریع از شهرک طالقانی به پل شهید برونسی، طراحی کنیم به این معنا که دیگر مسیر به انتهای بولوارهای مختلف شمالی و جنوبی که به ارتفاعات جنوب ختم می شود، متصل نشود، ضمن این که قرار شد در این مسیر با عرض زیاد، دو طرف آراختل کاری کنیم. «رئیس شورای شهر مشهد نیز در اردیبهشت ماه اعلام کرد: «اگر دستگاه های مدیریت عالی استان، استاندار محترم و شوراهای ذی ربط اصرار دارند که پروژه کمربند جنوبی اجرا نشود، ما هم اصرار نداریم، آن هایی که شروع کردند پاسخ گو باشند. «دستگاه قضای نیز بر این که این ارتفاعات باید به عنوان تنفسگاه شهر حفظ شود، تأکید دارد. مهر ۹۸ شهرداری مشهد به طور رسمی ایجاد فضای سبز در کمربند جنوبی را کلید زد و عملیات اجرایی احداث کمربند سبز جنوبی به مساحت ۳۵۰ هکتار با اعتباری بیش از ۱۹ میلیارد تومان آغاز شد.

ورود ستاد تدبیر و مردمی سازی کمربند جنوبی

با تغییر رویه شهرداری مشهد از نیمه دوم سال ۹۸ و کاشت و توسعه فضای سبز کمربند جنوبی، دادستان عمومی و انقلاب مرکز استان، در اردیبهشت ۹۹ از برنامه ریزی برای بهره مندی

توقف کمربند جنوبی در اسفند ۹۶

بعد از این که تابستان ۹۵ دادستان دستور توقف این پروژه را داد، در آذرماه ۹۶ اعلام کرد: «بر این اساس پیشنهاد اصرار ما این است که منطقه کمربند جنوبی مشهد به منطقه گردشگری و سیاحتی تبدیل شود. سپس از کوش و قوس های فراوان اسفندماه ۹۶ دادستانی مرکز استان به دستور رسمی دوستان مجوزهای جنوبی مشهد اصرار کرد. دبیر شورای حفظ حقوق بیت المال استان خراسان رضوی گفت: در آخرین جلسه این شور در سال ۹۶ تصمیم هایی از جمله توقف پروژه کمربند جنوبی مشهد دریافت و به صورت مصوبه به دستگاه های مربوط ابلاغ شد.

هر چاره از ده شود، ساخت و ساز غیر مجاز هم خواهد شد

از ابتدای سال ۹۷ ارتفاعات جنوب و کمربند جنوبی حواشی زیادی داشت، از یک سو دادستانی و شورای حفظ حقوق بیت المال، توقف این پروژه را اعلام کرده بودند و از سوی دیگر سمن های محیط زیست معتقد بودند این پروژه بدون توجه به دستور قضایی در حال ادامه کار است و مدیران شهری نیز با استناد به اسناد بالادستی معتقد به اصلاح دریافت مجوزهای زیست محیطی برای پروژه بودند و خواستار ورود استاندار به این مسئله شدند. خردادماه ۹۷ رئیس کمیسیون شهرسازی شورای پنجم از ورود دادستانی کل کشور به موضوع کمربند جنوبی خبر داده بود اما دادستان مرکز استان در مردادماه مجدداً به استفاده از ارتفاعات جنوب برای تفرجگاه شهروندان بنابر مصوبه شورای ا حفظ حقوق بیت المال تأکید کرد و معتقد

کمربند جنوبی را به راهو شهرسازی استان متذکر شده است اما معاون وقت شهرداری مشهد تأکید کرد: «هیچ گونه عملیات عمرانی در کمربند جنوبی انجام نمی شود تا زمانی که نتیجه مطالعات زیست محیطی کمربند جنوبی اعلام نشده باشد، هیچ تصمیمی برای اجر اشدن این پروژه نداریم و این موضع رسمی شهرداری است.»

خاتمه قرار داد کمربند جنوبی و تصویب طرح تفصیلی

کش و قوس ها ادامه داشت تا این که در صد و سی و ششمین جلسه علنی شورای مشهد در تیر سال گذشته (۱۴۰۰) لایحه اتمام قرار داد پروژه کمربند جنوبی شهر مشهد در دستور کار قرار گرفت و به تصویب رسید. شهریور سال گذشته، با ابلاغ طرح تفصیلی حوزه جنوب غربی مشهد، سرنوشت یکی از پرماجر ات ترین پروژه های شهری مشهد مشخص و با تعیین کاربری تفرجگاهی، رسماً ساخت کمربند جنوبی مشهد متفی شد. مدیر کل دفتر طرح ها و مطالعات شهری شهرداری مشهد نیز تأکید کرد: «طبق طرح تفصیلی، تمام محدوده کمربند جنوبی تفرجگاهی خواهد بود ولی این به آن معنا نیست که در تمام مسیر در بستر طبیعی دخالت کنیم بلکه در برخی از مناطق باید منابع طبیعی، گونه های گیاهی و گونه های جانوری حفظ شود و دست نخورده باقی بماند.»

کوه پارک سه سال زمان نیاز داشت، گفتم باید ظرف ۱۰۰ روز تا سوم تیر ما اجرا شود که این کار در حال انجام است و در مجموع معتمد اگر مردم به کوه پارک بیایند شهردار بعدی هم جرئت اجرای کمربند جنوبی را نخواهد داشت. «اواخر بهمن ماه ۹۹ مجدد خبری در فضای رسانه ای استان منتشر شد که وزارت راهو شهرسازی ممنوعیت عملیات اجرایی در

تولد کوه پارک در کمربند جنوبی

تیرماه ۹۹ بود که «کوه پارک» متولد شد. کلایی شهردار وقت مشهد در یک مصاحبه رسانه ای اعلام کرد: «بنا داریم با تغییر کاربری، کمربندی جنوبی را به «کوه پارک» تبدیل کنیم.» شهردار مشهد این راهم گفت که «تأکید ما بر پروژه کوه پارک به این دلیل است که معتمد اگر پای مردم به این محل باز شود کار تمام است لذا کاری را که برای تبدیل کمربند جنوبی به

درباره کار کرد کمربند جنوبی ایجاد نشده است. آخرین تحولات پروژه کمربند جنوبی در آبان ماه امسال رقم خورد و دادستانی مرکز استان به طور رسمی اعلام کرد کمربند جنوبی مشهد باید از طرح تفصیلی حذف شود. شورای ششم در نامه ای به استاندار، خواستار انجام مجدد مطالعات کمربند جنوبی شده است. حالا بعد از گذشت بیش از یک دهه، رئیس کمیسیون عمران، حمل و نقل و ترافیک شورای شهر مشهد در گفت و گو با ایسنا اعلام کرده که اجرای پروژه کمربند جنوبی از طرح تفصیلی مشهد حذف شده است. به گفته فرهمندی، دادستانی در پاسخ به درخواست شورای شهر مبنی بر انجام مجدد مطالعات کمربند جنوبی اظهار کرده است که بر اساس مصوبه شورای حفظ حقوق بیت المال این پروژه باید از طرح تفصیلی خارج شود و حتی به صورت موقت و ستاره دار نیز در طرح تفصیلی باقی نماند. اگرچه طی ۱۰ سال گذشته با ورود صریح رهبر معظم انقلاب بسیاری از کوه خواری ها از ارتفاعات جنوب مشهد مرتفع شد و پروژه کمربند جنوبی که شاید بتوان آن را عامل این بلواها دانست، امروز به «کوه پارک» و تفرجگاه شهروندان مشهدی تبدیل شده است اما به نظر می رسد هنوز بخش هایی از ارتفاعات جنوب مشهد دارای مسئله است و بر اساس ادعای برخی سمن ها در ارتفاعات خلیج مشهد نیز هنوز برخی فعالیت های غیر زیست محیطی در حال انجام است.

اصرار ادامه دار مدیران شهری برای احیای کمربند جنوبی آذرماه سال گذشته از جایی شهردار مشهد در یک برنامه تلویزیونی یک تغییر دیدگاه جدید را در شهرداری مشهد رونمایی کرد و مجدد طرح سال ۹۱ کمربند جنوبی مشهد را از حاشیه به متن آورد و اعلام کرد: «کمربندی جنوبی را نباید موضوعی جدا از ترافیک مشهد و محیط زیست شهری ببینیم. اگر فقط محیط زیست باشد، من با این طرح مخالف هستم. اتصال برونسی به نماز می تواند مشکل را حل کند. این در حالی است که ستاد تدبیر و مقامات قضایی استان بر تبدیل این کمربند به تفرجگاه مشهد تأکید داشتند و در اوایل بهمن سال گذشته نیز استانداری بر اجرای کمربند جنوبی مشهد خط قرمز کشید و در ادامه قاضی فرزاد بهشتی توندی معاون دادستان مرکز استان اعلام کرد: کمربند جنوبی از طرح تفصیلی جنوب غرب مشهد حذف شده و دیگر چیزی به اسم کمربند جنوبی وجود ندارد، آن جا کوه پارک است و در نهایت استاندار خراسان رضوی اعلام رسمی کرد که اجرای پروژه کمربند جنوبی به صلاح نیست تا نقطه پایانی بر مناقشات باشد. اما اردیبهشت ماه امسال مجدد شهرداری و شورای شهر مشهد زمزمه اتصال بولوار برونسی به بولوار نماز را مطرح کردند تا این کشمکش همچنان ادامه داشته باشد. با این حال معاون استانداری اعلام کرد هیچ تغییری